

Палесе... Маё Палесе... Каго не вабяць родныя мясціны? Кожны раз, калі я еду дамоў, са мною робіцца нешта неверагоднае. От жа бывае такое...

адольвала. Ён цягнуўся вострай рыскай, барончы пасам ад пагодкі. Але людзі ўсё ж баяліся за руку, не давяралі ёй. Як толькі надыходзіла вясна, і снег тысячамі ручані імкнуўся ў Прыпяць, з яе не спускалі воч. Будзь можна чакаць кожную хвілінку.

што яна старая ўжо, што ў не дзяцей поўна хата. А тут кажуць вучыцца ўсім трыба... Дзе ёй ужо да той навуцы? Не паспела Вольга скончыць, як у пакоі зноў ускрыкнула спрычка. Адым даказвалі сваё, другія няўжываліся. Уладзімір Іосіфівіч слухаў і маўчаў, мо' чакаў, пакуль тыя сунуцца. Жывялоды бышам заблылі пр старшыню, пр тое, што прасілі ў яго парад. Уладзімір Іосіфівіч сам не спытаўся ўмевацца ў гутарку. Ён думаў сабе: ніхай паспрабую, у спрычку забудзе высветліцца існа. Але вась Люба Несцірчук зноў пераняла ўсе:

Далей, але незабывае мінулае. Яно ўсплывае да самых драбін, урушае душу. Але вась ты пачынаеш думаць пра бліжэй, знаёмых. Як нині цяпер? Што ў іх новага, цікавага? І ўжо прыгадваеш свае будучыя сустрэчы...

Аднойчы, калі старшыня вяртаўся з такога абходу, ён зазіраў на фермы. Падшоў да чырнага кутка, дзе звычайна збіраюцца жывялоды, а там нейкі шум. Прислухаўся. Нічога не зразуму. Чуецца адно: спрычка даўчат.

Толькі доказ Вольгі не зусім канкрэтны, ён мае другі бок. А вывельліцца яшчэ і сам Яшко. Вядома, яна старая жанчына, ёй некалі хадзіць у вачэрнюю школу ці вучыцца ў тэхнікуме. Але скажце, цётка Настася, вы згадзіліся б наведаць школу ці курсы перадавога вольту? Такую вучобу можна наладзіць тут на ферме.

Калі б ні прыязджаў дамоў, я забудзе сустракаўся з Уладзімірам Іосіфівічам Кулаком, старшынёй тутэйшага калгаса. Раўнымі, увішні гэтыя мужчыны. Некалі ён прапавідаў сакратаром райкама, меў добрую кватэру ў Петрыкавічах, але пасля вераснёўскага Пасенума ЦК КПСС сам прапавідаў ў калгас. Ды ў такі, што, як той казаў, ні кала, ні двара. Патрэба была вялікая воля і настойлівасць, каб вынесці гаспадарку з прырвы. І Уладзімір Іосіфівіч не забавіўся цяжкасцямі, не адступіў. Зараз калгас імя Леніна лепшы ў Петрыкаўскім раёне.

Альцінуў дзверы, пераступіў парог. На яго, здавалася, ніхто не звяртаў увагі. Але раптам Люба Несцірчук ляннула на стале далюнаю: — Шка. Старшыня нам усё растлумачыць. Усе павярнуліся. Уладзімір Іосіфівіч прывітаўся, сеў на эдзік.

Цётка Настася трапіла ў цэнтр увагі. Яна засаромелася, апусціла вочы. — Чаму ж не згадзіцца? З ахвотаю... — Вась бачыце, — рабіў заключэнне старшыня, — Настася Яшко сама адказала на ваша пытанне. А Люба Грабко, напрыклад, вярта па ступіць у тэхнікум, — яна ж скончыла дзесяцігодку.

ДУХОУНАЕ БАГАЦЦЕ ТРЭБА ЗДАБЫВАЦЬ

У беларускіх школьнікаў канчаецца поўны напружання і клопатаў навуцкі год. Ва ўсіх дзяцей яшчэ на вуснах імя першага савецкага камсамлаўца Юрыя Гагарына. Усе хлопчыкі хочаць быць такімі ж смелымі і адважнымі, як ён, многа ўсёго ведаць, быць добрым спартсменам і любіць жыццё і песьню гэтак жа, як і ён. На іх прапавідае паважэнне — незвычайнае і па-свойму романтичнае, яно захапляеца навукай, спортам і мастацтвам.

А што пры гэтым атрымліваецца, не ўжасе сабе ўсім. Так, у нас у ансамблі быў выпадак, калі прыняты ў хор хлопчык на мале пытанне, што ён можа спяваць, адказаў: «Уя стреліла дзевушка...» А адна вучаніца трэцяга класа, калі яе праслухоўвалі, не магла нічога іншага выказаць, апроч песьні «Названай поскорее свиданіе». Усё гэта прыклады дрэннага эстэтычнага выхавання і нашай школьніцкай Беларусі не павінны спадзявацца. Толькі на тое, што іх сына ші дачку выхаване настаўнік, трыба і самім прыкласці да гэтага рукі і напалаціцца пра выхаванне ў сваіх дзяцей сапраўднага мастацтва кага густу.

ДЗЕЦЯМ — ЦІКАВУЮ КНИГУ З КРЫНІЦ НАРОДНАЙ МУДРАСЦІ

У зборніку Ніла Гілевіча «Сіні домік, сіні дом...» загалі, і напісаны вершам. Паст апрытаваў матэрыялы вуснаперадаванай творчасці і адраваў іх дзецьмі. Загадка цікавая і карысная тым, што вучыць лагічна і напружана мысліць. Даводзіцца ўважыць усё «за» і «спрыра», каб раскрыць змест своеасаблівага пытання, у якім усюсна названы прадмет або з'ява прыроды. Загадка не проста называе, а выдзяляе самяя характэрныя рысы, па якіх трыба адгадаць прадмет ці з'яву.

Мне нядаўна даялося быць на сваё «музычнае вясені» ў школе № 26 г. Мінска. Гэта быў незабываўны дзень. Пад гукі марша вучні кожнага класа заходзілі ва ўпрыгожанаю школьную залу і займалі адрэдаваныя месцы. Яны былі радасна ўсхваляваныя.

А як жа абстаць справа з дзіцячым песенным рэпертуарам? Новых песьняў ад дзяткі для дзяцей беларускіх кампазітары пішуць шчыра маля. А тое, што нны стварылі, доўгі час знаходзіцца ў рукавіцах у Міністэрстве культуры БССР.

У Парыжым Даме культуры створана спецыяльная Міжнародная камісія па вывучэнню і вывядзенню ў свет беларускай народнай творчасці. Удзельнікі агітбрыгады часта выязджаюць з канцэртамі ў вёскі. У праграме арганізавана асабліва цікава «Барыні». А. Тычынскі «У скверы Яні Купалы» і іншы.

Пасля вшывання з «музычным святкам» агітбрыгады хор выканаў «Песню аб Леніне» Тулікава. «Марш камуністычных брыгад» Новікава, «Піянэрскія ступенькі» Раўзэлава. Дзяцьмі даводзілася мне чуць такога добрага спявання. Нікопага абяважана гавару, нікопага пустаго поірку. Мноства дзіцячым адлінам дыханнем, з незвычайным пахвэннем выканалі першую частку музычнай праграмы. Пасля пачаўся канцэрт, аясдзі і разнастайны.

Нядаўна ў Маскве закончыўся пленум праўлення Саюза кампазітараў РСФСР Д. Шахтэлюч, выступаючы на гэтым пленуме, сказаў: «Сярод настельных і неадкладных праблем развіцця музычнай культуры ў краіне нельга яшчэ раз не ўпамінуць і пра яварышаныя задачы ў справе мававай музычнай адукацыі дзяцей і юнацтва. Пытанні пачатковага эстэтычнага выхавання павінны аяршыцца як вялікая дзяржаўная задача, бо яны з'яўляюцца часткай агульнай дзяржаўнай — дасягненне высокай культуры і адукаванасці пакалення савецкіх людзей, якіх даядзешча жыць і працаваць пры камунізме».

Дзяржаўны мастацкі музей БССР і праўленне Саюза мастацтваў БССР створылі спецыяльную Камісію па вывучэнню і вывядзенню ў свет беларускай народнай творчасці. Удзельнікі агітбрыгады часта выязджаюць з канцэртамі ў вёскі. У праграме арганізавана асабліва цікава «Барыні». А. Тычынскі «У скверы Яні Купалы» і іншы.

Скажы-такія поспехі ў музычным выхаванні дзяцей і юнацтва рэспублікі дасягнуты. Але гэтага падку мала. Нам трыба ў корані перабудоваць усю музычна-ахаццёвую работу ў агульнаадукацыйнай школе і перш за ўсё вярнуць пытанне аб кадрах выкладчыкаў спеваў. Па сутнасці ў нас амаль няма кваліфікаваных музычных педагогаў. У Мінску напрыклад, сапраўднымі спецыялістамі, якія вядуць урокі спеваў і харавых гурткаў, з'яўляюцца М. Хаўляндцаў (49-я школа), Д. Гольдберг (41-я сярэдняя школа), М. Разоўская (15-я сярэдняя школа). З выкладаннем спеваў у іншых школах горада, хопь там і ёсць выкладчыкі, на жаль, справа горшая. Часам педагог, замест развучвання песьняў з вучнямі, займаецца вывучэннем тэарэтычных раздзелаў, прычым робіць гэта нудна і сумна.

Маладое пакаленне Савецкай краіны расце ў шчаслівы час. Яно вельмі любіць сваю Радзіму, сваю вольную зямлю, сваіх герояў. Нашы дзці хочаць усплываць гераічна сёння ў цудоўных песьнях, іх нам абавязак — даць ім такую магчымасць. Няхай часцей гучыць заходная, жыццязадатная піянэрская песьня, бо з ёю лёгка ў вучобе і працы.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Трыба значна павялічыць патрабаванні да абітурыентаў на ступенныя экзамены. Нельга ніяк з'явацца з такімі станаўчымі, калі

народагія паэта ў час Вялікай Айчыннай вайны, ён залічыў адзначана, што творчасць Яні Купалы нахвляла беларускіх партыянаў-заслоўцаў на баявыя паводні і ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА 2 23 мая 1961 г.

Ужо больш года Літаратурны музей Яні Купалы працуе ў новай будынка. Дзяцьмі вядома, што творчасць Яні Купалы нахвляла беларускіх партыянаў-заслоўцаў на баявыя паводні і ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

У час Тылнага Беларускага вывучэнчага мастацтва ў Мінску было адкрыта многа выставак, на якіх экспанавалі лепшыя творы беларускіх мастакоў.

ДЗЕЦЯМ — ЦІКАВУЮ КНИГУ

З КРЫНІЦ НАРОДНАЙ МУДРАСЦІ

У зборніку Ніла Гілевіча «Сіні домік, сіні дом...» загалі, і напісаны вершам. Паст апрытаваў матэрыялы вуснаперадаванай творчасці і адраваў іх дзецьмі.

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

Яўг. РАПАНОВІЧ.

ДРОБЯЗІ ПСУЮЦЬ УРАЖАННЕ

Іван Шушко піша для дзяцей. У свет ужо выйшаў тры тры кніжкі, якія падукаюць сваёй шыракай, непасрэднасцю. Іх прызнае сустрэлі кніжкі і дарослыя чытачы. І вась перад імі чытаўся кніжка Івана Шушко — «Дзеда ва рэліквіі», у якой змешчана шэсць апавяданняў. Лепша з іх — «Чырнае рэчка». Сюжэт апавядання вельмі прости. Лякееў дзед працуе вартуаўніком на лузе. Ён бярэ з сабой унука, расказвае, чаму так і іншым называецца мясціна або ўрочышча. Хлопчыка зацікавіла назва Чырнае рэчка. Дзед расказвае. Дзед кажа яе ўсі асака былі падзелена тымкамі. Кожны пільнаваў сваю. А вась аднойчы Лякееў прадзед застаў на снаім участку Рудога Марку. Кінуўся да яго, каб не даць касіць, ды загрупаў у баіне. Рудога Марку разануў дзед касой. Вада між куніў зрабілася чырнаю ад крўні. З таго часу рэчку і пачалі называць Чырнаю.

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

Можна назваць значна больш удадлых загадак са зборніка, якія будуць прыхільна сустраць дзяткі. З трынацці пці загадак, змешчаных у зборніку, пераважна большасць добрыя. Але ёсць, на жаль, і недаправаваныя, шчымяныя. Спішлімеся на прыклады.

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў наладжаны ў зруковым Доме афіцэраў, прапавідаў кантата П. Падавырава «Піянэрскі касцёр міру», увертюра Я. Шкоўкага «Свята на Палесці» і новы буйны твор Г. Вагнера — праграма сімфанічнага сюіта, якая расказвае аб жыцці і адлічэнні савецкіх піянераў. У гэтым канцэрце прынялі ўдзел сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і хор Мінскай музычнай школы — адзінаццятгодкі (хормайстар М. Маслаў).

Пераважаныя. На пасту стаяць браты, Дзень і ноч не сходаць, Каб не мог ні ён, ні ты ў царстве іх нашкодзіць.

больш слова «нашкодзіць». Нельга не зрабіць папрок пасту і за некаторыя моўныя адрэчкі. Вядома, у кніжцы для дзяцей не варта шырока карыстацца словамі «мо», «дзідзі», «ну ён», «бы гэта ў трыба», «не ёсць». Яны не робяць мову больш даступнай і зразумелай, тым больш у кніжцы, якая адрававае дашкольную кам.

У канцэрце беларускай музыкі, які быў на

НЕ СПЫНЯЦА НА ПАЎДАРОЗЕ

Асноўнае ў кіраванні А. Семановіча пра беларускую драматургію — імкненне па-новаму асветліць яе гісторыю, па-новаму аданіць яе творыя драматычныя творы. Гэта перш за ўсё датычыць разгляду беларускіх інтэрмедый, камічных опер В. Дуіна-Марцінкевіча, п'ес Якуба Коласа, Эмітрака Бядулі, Алеса Гурло, Канстанціна Буйлы, Міколы Грымоты (М. Янчука), Каруса Каганца, Касцяна Вяселлага, Кандрата Лейкі, Ілюка Чалева і інш.

Гісторыю драматургіі А. Семановіч даследуе неадарваў ад агульнага працэсу станаўлення і развіцця беларускай драматургіі ў наш час. Створана выразная, адназначная гістарычная праўда карціна развіцця беларускай драматургіі — ад ачысчальнага абрадаваці, ад народнай казкі і песні, ад інтэрмедый і батлейкі да прафесійнальных п'ес.

Даследчык слухае зазначае, што ёсць званая інтэрмедый, якая выйшла са сцен духоўных школ, паступова адрывалася ад школьнай драмы і эвалюцыянальна пераўтварылася ў самастойны драматычны твор — камедыю, што «гэтак асабліва садзейнічаў развіццю драмы (батлейкі), дзе інтэрмедый ўпершыню пачала жыць самастойным жыццём і ператварылася ў сапраўдную народную камедыю: «характэрнай асаблівасцю батлейчнай драмы з'яўлялася тое, што ў ёй паступова, але пэўна хваля рэлігійны элемент выцягваўся з народна-бытавымі камічнымі сцэнкамі... Такім чынам, батлейчныя прадстаўленні пачалі націць часта свецкі характар, ператварыліся ў асобы від народнага мастацтва».

Аналізуючы інтэрмедый і батлейку А. Семановіч раскрывае адну з адметных заканамернасцей станаўлення беларускай драматургіі — тое, што яна пачалася менавіта з камедыі. Гэтая заканамернасць — вынік самых гістарычна-патэтычных умоў, якіх складалася наша літаратурная творчасць, якая развіцця мастацкіх традыцый, шырока распрацаваных сам народам. Больш таго, нам здаецца, тут можна гаварыць, што само развіццё ў народзе інтэрмедый і батлейкі, баспрэчна, выяўляла нацыянальны характар беларусаў, што іменна ў сувязі з асаблівасцямі народнага святадзядня першымі прафесійнальнымі п'есамі ў нас былі камедыі.

У той жа час, на нашу думку, зусім непрамамерна А. Семановіч супрацьпаставіць інтэрмедый, напісаных ў праваславных школах, інтэрмедый, якія выйшлі з духоўных калегій. Бо ва ўсім інтэрмедый адна і тая ж прыёма паказу селяніна, адна і тая ж сутнасць самаго гэтага вобраза. Калі селянін у інтэрмедый хітры і дасціпны, дык не таму, што так хацелі паказаць яго аўтары. Такім ён выступаў якраз наўперак іх волі, у сілу спецыфічнага збегу акалічнасцей; аўтары інтэрмедый пра селяніна былі родам або з вёскі, або з гарадскіх слаёў, так ці інакш блізкіх да вёскі, таму яны добра ведалі побыт тагачаснага селяніна, адчувалі народнае слова, валодалі ім, а часта проста даслоўна перакладалі асаблівасці ў народнай памяці, тое, што стала абытам фальклорнай скарбніцы. Гэта народнае, урываючыся ў інтэрмедый, і выяўляла праўду жыцця, давала каларытны вобраз простага чалавечка, незалежна ад таго, пісалі інтэрмедый навучнікі праваслаўнай школы ці селянскія калегі. Тым ці іншым тэндэнцы ў любові з інтэрмедый у лепшых выпадках перакрываўся народнай выдумкай, дасціпнасцю, народным словам, якое і з'яўляецца сёння для нас важным у гэтых творах.

За названана непрамамерна супрацьпаставіць даследчыкам праўдальна мала сінтэзіраваць інтэрмедый, напісаных студэнтамі.

А. А. Семановіч, Беларуская драматургія. Выдавецтва АН БССР. Мінск. 1961.

Другі маскоўскі міжнародны

9 ліпеня ў Маскве адбыўся другі міжнародны кінафестываль. У сталецкіх сценах ажыццявіліся ўжо другія ў гэтым горадзе сцэнарыі, крытыкі і жывыя дэбаты. Яны прывялі да сабою сваё лепшае кінамастацтва, створанае ў апошні час. Творчае сабрацтва майстроў сучаснай кінамаграфіі ў Маскве аб'яднае быць цікавым і змястоўным. Дэвіз фестывалю «За гуманізм кінамастацтва, за мір і дружбу паміж народамі» адпавядае думкам, паўстаным і творчым імкненням усіх удзельнікаў мастацтва, чыё мастацтва нясе ў сабе высакордыя ідэі абароны міру і чалавечы. Гэта стварэе спрыяльную глебу для сабраўшых сустрэць кінамаграфістаў розных краін і кантынентаў.

У Арганізацыю кінафестывалю ўжо атрыманы пісьмы кінамаграфічных арганізацый многіх краін, якія прывялі да ўстаўлення свайго фестывалю. Пра сваё жаданне удзельнічаць у фестывалі заявілі кінамаграфісты Аргенціны, Балгары, Венгры, Даніі, Дагаві, Індыі, Італіі, Канады, Кітая, Кубы, Нарвегіі, Польшчы, Румыніі, Францыі, ШВА, Чэхаславакіі, Югаславіі, Японіі і іншых краін. Можна спадзявацца, што Другі міжнародны кінафестываль у Маскве будзе адным з самых значных міжнародных кінафестывалю — як па колькасці ўдзельнікаў, так і па складу конкурсных фільмаў.

Кожная краіна можа выступаць на кінафестывалі з адным мастацкім і адным кароткаметражным фільмам. Для прамірвання фільмаў і іх стварэнняў устанавіліся «Валікі прызы» і тры «Залатыя прызы» за лепшы поўнаметражны мастацкі творы кінамастацтва, «Залаты прызы» — за лепшы кароткаметражны фільм, а таксама сярэбраныя прызы па раздзеллах кароткаметражных фільмаў і для ацэнкі асобных элементаў поўнаметражнага фільма (за лепшы сцэнарыі, за лепшы рэжысёрскі праца і г. д.). Ацэньваць фільмы і прысуджаць прэміі будзе журы. У склад журы па мастацкіх і кароткаметражных фільмах увайшлі вядомыя рэжысёры і кінарэжысёры.

У час працы Маскоўскага фестывалю абудзіцца вялікая дыскусія аб адназначнасці мастака перад часам, перад народам. Вядома, што мастакі розных краін, розных палітычных перакананняў пераходзяць гэтую карысную праблему жыцця мастацтва. У ходзе дыскусій сутыкнуцца розныя пункты погляду. І гэта натуральна. Аднак, можна спадзявацца, што аднозначна палітычны, філасофскі і эстэтычны канцэпцыі пашырэнню і ўмацаванню адназначнасці ўсім тым, хто не хоча рабіць свай мастацтва паслушчым, міграваным і разбюро, усіх тых, хто выступае за мір і дружбу паміж народамі.

Як і ў дні першага Маскоўскага кінафестывалю, нашы госці здолеюць прыняць удзел не толькі ў праглядах фільмаў. Ім будзе дадана магчымасць павізацца са савецкімі кінамаграфістамі, музыкантамі, карцінчыкамі і г. д. Падзеі ў Ленінград, у Падмаскоўе, сустрэчы з савецкімі людзьмі дапамогуць ім лепш пазнаць краіну, якая нядаўна пасля ў неба першага касманавта.

Другі міжнародны кінафестываль у Маскве актыўна паслужыць развіццю сабраўшых сувязей кінамаграфістаў розных краін, аб'яднае іх намагаючы ў высакордыя справе барацьбы за мір і дружбу паміж народамі.

зместам, арабіў крытычна звысранай, усё гэтым выяўляючы творчую смеласць, бліскучае наватарства.

Найбольш па аб'ёму і шматлікаму новаму матэрыялу раздзел кнігі — «Пачатак сталасці». Вяспрыняць удача тут — паказ станаўлення беларускай драматургіі ў неперасярды сувязі з жыццём, з уплывам на яе вялікай рускай літаратуры і асабліва з далейшым творчым развіццём лепшых нацыянальных традыцый. Аналізуючы, напрыклад, праблематыку драмы Янкі Купалы «Раскіданае гняздо», аўтар аргінальна ўявіў саю гаворку вырашэння праблемы народа ў беларускай літаратуры XIX — пачатку XX стагоддзя наагул. Адзначаючы выдатную ўладу Купалы — камедыяграфу — вобраз Аляксандра Выкоўскага, аўтар прасочыў сувязі гэтага вобраза з яго літаратурнымі папярэднікамі — Куртгорай з «Піскай шляхты», Пранішчам Карчэўшчыкам з «Моднага шляхціца» К. Каганца і г. д.

Ядро гэтага раздзела складае разгляд драматургіі Янкі Купалы. Трэба сказаць, што аўтару ўдалося зрабіць крок наперад у вывучэнні выдатнай драматургічнай спадчыны паэта. Новым, цікавым матэрыялам у дадатак да таго, што было ўжо зроблена, напрыклад, М. Грымотай у манатрафі «Драматургія Янкі Купалы» з многімі належаць якой даследчык сапраўды з'яўляецца ў А. Семановіча аналіз мовы «Паўлінкі» і «Раскіданага гнязда». Амаль абыйдзены ў гэтых даследаваннях пра Купалю, мова яго драматычных твораў даследвана ў А. Семановіча як адзін з асноўных сродкаў самахарактарыстыкі герою, як форма выяўлення іх сацыяльнай сутнасці, характараў і тэмпераменту.

Па-свойму, добра раскрыты ў кнізе вобразы Марылі, Незнаёмага, Зосы і драмы «Раскіданае гняздо». Задзіўляе тым, чаму аўтар сцвярджае, нібы Зоська — натурна пасіянка, у Купалы яна прыналежыць, што і ратаваў усеіх, і робіць шэраг упыскаў, іхдай і памылкаў, але іменна ў пошуках прады і выхад з цяжкасці.

Незразумела таксама, чаму ў «Паўлінкі» даследчык знаходзіць спалучэнне камічнага і трагічнага, калі на справе ў ёй камічнае спалучана з драматычным.

У кнізе ўпершыню шырока гаворыцца пра драматургію дзядзінскага Якуба Коласа. На аналізе п'ес Я. Коласа «Антось Лата», «На дарозе жыцця», п'есы М. Грымоты «Вулічкі», лірычнай драмы А. Гурло «Любоў усё змагае» і іншых аўтар слухае казкавае, што для беларускай драматургічнай прафесіянальнай літаратуры «драма з'яўляецца адным з самых малодзых жанраў, які ў пачатку XX стагоддзя рабіў толькі першы крок».

Па-новаму і, на наш погляд, зусім правільна зірнуў А. Семановіч на жыццёвы і творчы шлях Каруса Каганца, які паведаваў сёму аўтару кнігі, хіця і «не здолеў шчыра стаць на пазіцыі перадавых ісьміснікаў», «як характар сваёй творчасці, па сваёму святадзядня прымаў да дэмакратычнага лагера беларускіх ісьміснікаў, з'яўляўся ісьміснікам-раэлістам».

Такім чынам, шматлікія новыя матэрыялы, уладан і сістэматызацыя, аб'ектыўнае ўзнаўленне карціны зараджання і развіцця беларускай драматургіі даказваюць, наагул зрабіў манатрафію А. Семановіча важнай і цікавай. Як першы такі спроб, яна робіць надзіваць патрыятам. Трэба пажадаць, каб аўтар не спыніўся на паўдарозе і прадоўжыў даследаванне на багацейшым матэрыяле гісторыі беларускай савецкай драматургіі.

А ЛОЙКА.

З МАСТАЦКІХ ВЫСТАВАК

В. ПАЛІНЧУК. «Нерп».

ГЭТА БЫЎ ПЛЁННЫ ТЫДЗЕНЬ

Трэці раз у нашай рэспубліцы праводзіць Тыдзень выяўленчага мастацтва — штогодня свята беларускіх мастакоў — з мэтай шырокага папулярнасці іх творчасці сярод працоўных рэспублікі. Майстры пэндзля і рэйка, графікі і дэкаратыўнага мастацтва на працягу ўсяго Тыдня рабілі творчую справу перад работнікамі прамысловых прадпрыемстваў, каласнікамі, навучыцкай моладдзю.

У дні Тыдня адкрылася некалькі мастацкіх выставак. Буйнейшая з іх — выстаўка твораў беларускіх скульптараў — была арганізавана на Цэнтральнай плошчы Мінска ля ўваходу ў Палац культуры прафсаюзаў. Такія выстаўкі станковай і манументальнай скульптуры праводзіцца ў нашай краіне ўпершыню Яна выклікала цікавасць у мішчана, пра што сведчыць шматлікіх водгуку і спрэчкі наагул выстаўленых твораў.

Беларускія жывапісцы паказалі новыя творы на «Веснавой выстаўцы», якая экспанавалася ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР, дзе можна было бачыць звыш 150 работ.

Графікі разгартвалі сваю выстаўку ў салоне Мастацкага фонду на праспекце імя Сталіна. Па іх творы можна было меркаваць, што мастакі цяпер больш працуюць непасрэдна на будоўлях і прадпрыемствах, шырэй адлюстроўваючы суакунасць.

Тыдзень выяўленчага мастацтва быў адзначаны адкрыццём і іншых выставак у Мінску і рэспубліцы. Так, працоўны аўтавадзодскага пасёлка пазнаміліся з партрэтамі, напісанымі беларускімі мастакамі, у фэ клубу будаўнічага трэста № 5. Экспанавалі і персанальныя выстаўкі: твораў Ул. Стальмашонка — у фэе кінааўтара «Перамога», А. Паслядоўна — у зале Саюза мастакоў. Гомельскія мастакі арганізавалі тры перасоўныя выстаўкі па прадпрыемствах горада.

У час Тыдня праходзілі сустрэчы мастакоў з працоўнымі, адбылося шмат гутарак і лекцый аб беларускім жывапісе і скульптуры. І. Ахрышчык, Н. Воранаў, В. Ціхоняк, выяздзілі ў Салігорск, яны перадалі дваццаць

твораў у падарунак беларускім шахцерам і будаўнікам гэтай буйнейшай у рэспубліцы будоўлі.

Старшыня праўлення Саюза П. Нікіфарав пабываў у рабочых і служачых аднаго з саўгасаў Заходняга раёна Віцебскага абласці. Ён таксама перадаў Езярычанскаму раённаму Дому культуры некалькі твораў беларускіх жывапісцаў.

Шкава прайшла сустрэча рабочых і служачых станкабудуўнічага заводу імя Варашылава са скульптарам С. Селіханавым. Майстар разам запрасіў групу рабочых у сваю майстэрню паглядзець, як ён працуе, і сам пабываў у цэхах будаўнічага прадпрыемства беларускай сталіцы.

На Мінскім фарфора-фарнавым заводзе адбылася размова аб далейшым развіцці нацыянальнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. У гэтай размове прымаў удзел як мастакі, так і самі работнікі вытворчага калектыву.

Такія ж гутаркі і творчыя сустрэчы паміж жывапісцамі, скульптарамі і ўдзельнікамі камуністычнай працы, студэнтамі прайшлі на Мінскім аўтавадзодзе, фабрыцы імя Крулскага, заводзе аўтаматэчных ліній, Мінскім будаўнічым тэхнікуме.

Тыдзень з'явіўся сапраўды масавым мерапрыемствам шырокай прапаганды выяўленчага мастацтва. Мінская студыя тэлебачання ажыццявіла некалькі перадач аб беларускіх мастаках. У кінааўтарах рэспублікі змаганстваліся фільмы аб выяўленчым мастацтве. Часта пачынаў кінасеансы выступаць мастакі з кароткімі гутаркамі.

Работа па прапагандзе мастацтва на гэтым не завяршаецца. Праўленне Саюза мастакоў БССР імячае праграму далейшай папулярнасці творчых жывапісцаў і скульптараў сярод шырокіх народных мас.

Р. КАРЧЭЎСКІ, адказны сакратар праўлення Саюза мастакоў БССР.

САРДЭЧНА, АД ДУШЫ

Да нядаўняга часу чытачы ведалі Тэрэню Маскву як аўтара паэтычных твораў. Але, аказаўшыся, у пэрыядзе была нарысаў успамінаў і літаратурных даследаванняў, прывесеных асобнымі пісьменнікам, яго сучаснікам і таважышчам па піру Некаторыя з іх былі апублікаваныя на старонках розных часопісаў або з'явіліся прамовамі да кнігі пісьменнікаў.

Зусім нядаўна Т. Маскву лепшы свае літаратурныя нарысы, выйшаў асобнай кнігай «Жыццё і песня», якая складаецца з дзвюх частак. У першай сабраны нарысы пра Янку Купалю, Джамбула і Мікалая Трубіла, а ў другой — змешчаны артыкулы пра асобных паэтаў і даследаванні аб украінскай народнай песні.

Што ж сабою ўяўляюць матэрыялы, якія увайшлі ў першую частку зборніка? Аўтар назваў іх нарысамі, але гэта не зусім дакладна, таму што названыя творы не проста нарысы; у іх ідзе гаворка пра людзей, з якімі паэт долгі час (выключачы Джамбула) быў цесна звязаны, сабраваў. Гэты творы паэта дасягнулі ў назву нарысамі-ўспамінаў. Аўтар расказвае ў іх пра сустрэчы з выдатнымі людзьмі, пра памятныя гутаркі, шчырыя творы і дзякуючы гэтаму, перад нам ёрка вырасоўваюцца вобразы пісьменнікаў, палымых патрыятаў, якія ўвёў свой талент, усё сваё жыццё прысвяціў свайму народу.

Такім імемна паўстае перад намі высакордыны вобраз Янкі Купалы, калі мы чытаем нарыс «Незабыты Янка Купала». Аўтар вядзе нас сцяжынкамі свайго юнаства, расказвае пра тое вялікае ўражанне, якое зрабіла на яго яшчэ ў малодзці паэзія вялікага беларускага песняра, а затым гаворыць пра першую сустрэчу з Купалам у Мінску ў 1928 годзе.

Сустрэчы паўтараліся, а дружба з паэтам рабілася ўсё мацнейшай. А была такія дружба Янкі

Купалы не толькі з аўтарам кнігі, але і з іншымі ўкраінскімі пісьменнікамі. Яна была яркім прыўсленнем братняй аднасіці культуры двух народаў.

З сардэчнага і шыракага апаважэння паэта мы дачэкаемся, што вялікі Купала вельмі цікавіўся ўкраінскай літаратурай, асабліва паэзіяй, і найвялікшай павялі ставіўся да паэзіі Т. Шаўчэнка, творы якога былі для яго настолькі важнымі сапраўнікамі і даручнікамі. Ён вядзе нарыс пераказчы і выдана на беларускай мове ўсёго «Кабзар». Вельмі цікавіўся Янка Купала і перакладамі сваіх твораў на ўкраінскую мову і моцна радаваўся, калі яны трапілі ў рукі ўкраінскага чытача. У гэтых пераказах прымаў удзел і аўтар успамінаў. Больш таго, перакладаў твораў з беларускай на ўкраінскую мову і паклаў пачатак яго шырокай перакладчыцкай дзейнасці.

У нарысе мы бачым Купалю на Руставелеўскім пленуме ў Тбілісі. А вось ён у Кіеве, на Шаўчэнкаўскім пленуме ў 1939 годзе. Сталія Украіны зачаравала яго, і Купала нават марыў тады паехаць у Кіеве хоць бы два-тры гады. Якая бязмежная сіла яго прыгажосці — гаварыць пра Кіев, — Прайдзеш на вуліцах, Кіеве! — і сэрца напавінецца радасцю. Пагадзіліся на Дняпро, на яго сіную далю, уздымне ветру і прастору, — і, здаецца, некалькі год скідае са сваіх плячэй, Напэўна, больш дужым, больш здаровым быў бы я тут...»

Усё жыццё любіў Янка Купала Украіну, зямлю, дзе нарадзіўся і твораў вялікі Тарас.

Нарыс пра Купалю напісаны вельмі лірычна, нібы адным дыханнем. Ён поўны павагі да вялікага беларускага паэта, шырака сабра ўкраінскага народа.

Панас ЛІСЮК, навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Т. Р. Шаўчэнка АН УССР.

Да юбілею беларускіх песняроў

Нядаўна ў сярэдняй школе сяла Баранавікі Беларускага раёна на Луганскае адзначалі стагоддзе з дня смерці Тараса Шаўчэнка. Дабываў літаратурны асцяжкі, дабіўся літаратурны асцяжкі, бо любіў і ведаў на Украіне літаратуру братняга беларускага народа.

Калі пачынаўся год перакладаў на ўкраінскую мову нахвэнны вершы Янкі Купалы. У 1929 годзе ён быў выбраны акадэмікам АН УССР. Таксама аздаўна чытаючы на роднай мове і ў арыганізацыі ўдзельнічаў грамадска-палітычна, што заснавалі беларускай літаратуры Янкі Купала і Якуба Коласа радзгалі шаўчэнкаўскі зборнік «Кабзар», які выхадзіў на беларускай мове, выступалі ў 1939 годзе ў Кіеве на ўсеагульнай урачыстасці, прывесенчай 125-годдзю з дня нараджэння Тараса Шаўчэнка. Працоўныя Крмыварожжа выступілі з прапановай: аздаваць на Украіне помніку Янку Купалу і Якубу Коласу, а ў Беларусі — Тарасу Шаўчэнку.

З таласцю сустрэлі на Украіне версты, што Саюз пісьменнікаў Беларусі пачаў падрыхтоўку да юбілею беларускіх класікаў, якія будуць праведзены ў 1962 годзе таксама ў брацкіх рэспубліках і за межамі СССР. Цітулы-дэсары ў Кірапата праз сваю шматтыражур павадзілі, што юбілей Янкі Купалы і Якуба Коласа таксама добра адзначыць на Украіне. У школе сяла Патрушкі, Кіева-Святошанскага раёна, настаялі ініцыятыўны арганізацыі разам з крамлёўцамі пры месцёвым музеі, выстаўку твораў беларускіх паэтаў. На Чарнігаўшчыне, Валні таксама рыхтуюцца да 80-годдзя цудоўных майстроў беларускага слова.

М. ТАРАСІКАЎ. «Будаўніца» (Нафтабуд), т. Кіев.

ВУЛІЦА ПАВІННА РАДАВАЦЬ ВОКА

З кожным годам расце і прыгажэ сталеца нашай рэспублікі. Унікаюць новыя мастраці і мікра-раёны, нараджаюцца новыя архітэктурныя ансамблі.

Мінчане вельмі любяць свой горад і стараюцца зрабіць яго больш добраўпарадкаваным і прыгожым. Кожнае новае мерапрыемства раённых і гарадскога Саветаў, накіраванае на паліпшэнне культуры-бытавых умоў жыцця мінчана, знаходзіць самы жывы водгук сярод насельніцтва.

Нам хочацца, каб новыя вугля горада, яго санітарны стан і аэкалагічнае афармленне вуліц і плошчаў адпавядалі росту культурнага ўзроўню яго жыхароў. Знешні выгляд вуліцы ў значнай меры вызначаецца рэкламай вядомых і ганябных прадпрыемстваў, кіёскамі і вітрынамі магазінаў, дармакі.

Паглядзім жа, як у Мінску абстаіць справа з рэкламай — важнай састановай часткай афармлення.

Першае, што звяртае на сябе увагу на вуліцах горада, — нібы меліе размяшчэнне рэкламных матэрыялаў, нехайны выгляд шыльды і стэндаў. У многіх месцах ідуць у вочы няўключныя рэкламныя шытты з аблезлай фарбай прылаўка. Яны насхвэр расстаўляюць тавары за шклом, і на гэтым справе канчаецца.

Асабліва дрэнна афармлены вітрыны, шыльды і памянкіны першага павержа дома № 78 па праспекце імя Сталіна. У гэтым доме размяшчаны мікрабизнеса «Саюздрук», фотатэлье, буфэцная, дамашняя кухня і магазін моднага адзення.

Інтэр'еры і вітрыны магазінаў таксама адгаворваюць значную ролю ў афармленні горада. Ганябны і іншыя арганізацыі горада вельмі часта забываюць, што вітрыны трэба афармляць з густам. Толькі ў буйных магазінах афармленне вітрын даручаецца большымі кваліфікаванымі людзьмі. Звычайна ж гэта робіць работнікі прылаўка. Яны насхвэр расстаўляюць тавары за шклом, і на гэтым справе канчаецца.

Асабліва дрэнна афармлены вітрыны, шыльды і памянкіны першага павержа дома № 78 па праспекце імя Сталіна. У гэтым доме размяшчаны мікрабизнеса «Саюздрук», фотатэлье, буфэцная, дамашняя кухня і магазін моднага адзення.

добра відзець праз прыгожую ажурную агарожу, сабраную з жалезабетонных элементаў, дык пры ўсім жаданні ніяк не здолець гэтага зрабіць. Вывааты ўсё тым жа рэкламным шытты, устаўленыя трэстам добраўпарадкавання.

А між тым рэклама тоіць у сабе вялікія магчымасці для выхаваўня густу ў насельніцтва горада. Думаем, што ў гэтай галіне варты іці на шляху стварэння тыпізаваных афіш, рэкламных шыттоў і стэндаў, лёгкіх, ажурных і прынальных з выгляду. Кожнаму стацыянарнаму вядомычаму прадпрыемству неабходна мець сваю фірменную прыгожую афішу, якая зусім адраінаваецца ад другіх. Стварэнне тыпавых афіш, зручных, добра афармленых стэндаў, прадуманай сістэмы іх устаўноўкі будзе садзейнічаць паліпшэнню рэкламы і ў той жа час зробіць вуліцы горада прыгожымі і будзь радаваць вока.

Шыльды і вітрыны магазінаў таксама адгаворваюць значную ролю ў афармленні горада. Ганябны і іншыя арганізацыі горада вельмі часта забываюць, што вітрыны трэба афармляць з густам. Толькі ў буйных магазінах афармленне вітрын даручаецца большымі кваліфікаванымі людзьмі. Звычайна ж гэта робіць работнікі прылаўка. Яны насхвэр расстаўляюць тавары за шклом, і на гэтым справе канчаецца.

Асабліва дрэнна афармлены вітрыны, шыльды і памянкіны першага павержа дома № 78 па праспекце імя Сталіна. У гэтым доме размяшчаны мікрабизнеса «Саюздрук», фотатэлье, буфэцная, дамашняя кухня і магазін моднага адзення.

Інтэр'еры і вітрыны магазінаў таксама адгаворваюць значную ролю ў афармленні горада. Ганябны і іншыя арганізацыі горада вельмі часта забываюць, што вітрыны трэба афармляць з густам. Толькі ў буйных магазінах афармленне вітрын даручаецца большымі кваліфікаванымі людзьмі. Звычайна ж гэта робіць работнікі прылаўка. Яны насхвэр расстаўляюць тавары за шклом, і на гэтым справе канчаецца.

праёмы і плоскасці вітрын дошка і фанеры. Гэта сапавала агугіны выгляд дома.

Работнікам ганіло трэба зразумень, што вітрыны магазіна павінны інфармаваць пакупніку аб афармленне тавараў і ў той жа час мець прадуманае мастацкае вырашэнне.

Мастацкага вырашэння патрабуюць і шыльды. Яны павінны арганічна злівацца з архітэктурай дома. Але як часта гэтага няма, асабліва там, дзе афармленне робіць Белгандальмантаж. Напрыклад, на тым жа доме, пра які ўжо гаворка, па ўказанню наагул чальніцка Беларандальмантажа В. Урбановіча самавольна ўстаўноўлены газасвятляльны шыльды магазіна моднага адзення і будаўніча. Шыльды зроблены дрэнна, памер іх звышшаны, характар шыльды старамодалы, а мастацкія работы выкананы настолькі некуратна, што являюць фасад цокальнага павержа дома.

Не лепшыя і шыльды, выкананы на шкле і іншых матэрыялах. Навошта, напрыклад, рабіць матэрыялы шыльды для домаўпараўнення, якое абслугоўвае ўсёго дзевяццаў у цэнтры горада красуюцца на ільш-сём шыльды, прычым кожная з іх стараецца «перакрасіць» другую. Ці не лепш напісаць назвы ўстаноў на адной выразнай і прыгожа афармленай шыль

НА В Ы Ш Ы Н Ю

(Заканчэне. Пачатак на 2-й стар.)

— Вельмі добра. Мц ёй водпуск дадзім, прызначэнне ступеняду на час сесіі. — Старшыня вірнуў на дзвучыню. Яе твар быў радасны, аж сцявіўся ўсмешкай.

Вестка аб рашэнні жывялаводаў першай комплекснай брыгады ўключыцца ў саборніцтва за званне калектыву камуністычнай працы ўмюмат абліцела ўсю вясёлу. Вечарам у калгаснай канторы мужчыны распывалі старшыню, як гэта ўсе атрымалася. Рыгор Сыцько сядзеў збоку і неяк шматзначна ўсмешкаўся. Уладзімір Іосіфавіч заўважыў гэта і, выбраўшы момант, спытаў: — Што, Рыгор Васільевіч, усміхаецеся? — Ат, — махнуў рукою калгаснік. — Проста так.

А калі старшыня выйшаў, хвіла ўсміхнуўся і сказаў: — Ажно смешна. Выдумляюць там усялякае і пішчу ўжо, крываць па радыё. А толку? Нікага. Гаворка адна. — Э, стары, — запрэчыў тхосці з хлопцаў, — не тое гаворыш. Такіх людзей называюць разведчыкамі будучыні. Разумееш? — Разведчыкі будучыні... — перадабраў Сыцько. — А якія разведчыкі з нашых часоў? Каровам хвасты круціць, от і ўсе. Мужчыны заргаталі. — Праўду кажу, — працягнуў Сыцько, — нічога не выйдзе з гэтага. Бабы былі бабамі і застаюцца імі. — Пажывём — пабачым, — адказаў той жа хлапец голас.

З таго дня Рыгор Сыцько стаў больш уважлівым да жывялаводаў. Яго хата была непадалёк ад фермы, і ён кожны дзень навіраў, як даяркі ішлі на работу ці вярталіся дамоў. Выйдзе на двор, прынісецца да плоту і ўсмешкаеся сам сабе. Так, без даў прычыны, прыдзе нешта смейнае ў галаву, і тады не страмачна. Дзвучыты звычайны ішлі гупкай, гамонячы, смеючыся. Настасся Яіко—ці то не паспявала за імі, ці была занята іншымі думкамі—шыбавала на некалькі крокаў ззаду. І гэта ўжо смяілася Рыгора Сыцько, «бы той хвост пачынае», — разведкаў ён. — Хм! Разведка чыя? Сядзець б так разведчыца на пачы.

На рабоце Рыгор Васільевіч іны раз збіраў да сябе ішчых і, як умеў, расказваў розныя жарты пра жывялаводаў. Праўда, аб іх рабоце ён нічога не ведаў, але калгасніку карцела прычпіцца да іх, упікнуць нечым. — І вось аднойчы, калі дзвучыты, вясёлыя, балодзёры, вярталіся з фермы, іх спыніў Рыгор Сыцько. — Ну, даражэнькія, дазваляе на вас паглядзець. Ён доўга пазіраў на дзвучыты, бышам хацеў угледзець у іх нешта асаблівае, адметнае. — А вы, дзвучыты, такія ж самыя і ніякія там не камуністычныя... Вострая на язык Люба Неспаўчы не засталася ў даўгу. Яна падшыла да калгасніка і, крутанушыся на абодва бакі, заўважыла: — У вас, дзвучыты, Рыгор, адсталыя погляды. На абачыне вы стаіце, а мы вось па шырокай дарозе ідзем. Сыцько хацеў запрэчыцца, ды не паспеў нічога сказаць — перабліла Настасся Яіко: — Не круці стары. Праўду Люба сказала. Чым ты калі вызначыўся? Хіба балодзёры... І яны пайшлі. А Сыцько стаў на вуліцы і пазіраў, як яны аддаліся.

раў, як яны аддаліся. Затым пачаў чухаць па тлішчу: — От зачэпіў... Гэта ж трэба так сказаць: на абачыне... Рыгор Васільевіч усё больш задумваўся над словамі камсамолкі. Толькі не, апошні ён чалавек у калгасе. Праўда, як і ўсе. Праўда, яго не хваліць на паслядніх праўленнях, на агучных сходках. Хіба толькі... Рыгор Васільевіч прыгадаў, як аднойчы старшыня калгаса прасіў яго пайсці на ферму, а ён адмовіўся. «На абачыне вы стаіце», — па-ранейшаму гукалі ў ушах Любіны словы.

— А можа яна і праўду кажа? — уголас прамаўіў Сыцько і пайшоў дахаты. — Праўда, калі дзён у калгасе адбыўся сход. На ім гаварылася, як узначыць далей гаспадарку, якія вызначыць рубяжы ў жывялаводаўлі. Дакладваў старшыня калгаса. Ён, як і заўжды, адзначыў сплатку поспехі, а потым вёў гаворку пра невыкарыстаныя рэзервы. Людзі слухалі яго уважліва, той-сёй згодна ківаў галавою.

— Разраваў у нас, таварышы, яшчэ многа, — зазначыў Уладзімір Іосіфавіч. І асабліва ў жывялаводаўлі. Вось пабудыць Траўнае ўтрыманне свінней мы ўзялі ў сабе? Так. Але паглядзіце, колькі ў нас на свіннаферме працуе цяпер людзей? Тры чалавекі, як і раней.

— У газетах вунь пішчу, што ў ішчых гаспадарках адін чалавек даглядае па 500 і больш свінней. А ў нас? — кінуў тхосці ад парог. — Праўдліва, — падтрымаў старшыня. — З гэтым нельга міршыцца. Групавае ўтрыманне свінней азначае павышэнне прадукцыйнасці працы. А ў нас чамусьці ўсё ідзе па-старому. Як працавалі на адкорме тры чалавекі, так і цяпер яны даглядаюць свінней! Ну, а ці ёсць у гэтым патрэба? Не, вядома. І ўсё вельмі з-за чаго... Тут Уладзімір Іосіфавіч сумееў. Было няёмка прызнаць, што ў калгасе няма смелых людзей, хто б згадаўся адзіна за год адкарміць тысячу свінней. Толькі змаўчаў пра гэта, значыць, пакінуў усё па-старому, як было раней. А гэтага Уладзімір Іосіфавіч не хацеў: калі ўважлівае ўтрыманне свінней, значыць трэба мець ад яго выгаду. І старшыня казаў далей:

— От як выхадзіць... Стварам умоваў для лепшай працы, а ў калгасе няма смельчача, які б узвусіў адкарміць тысячу свінней. У клубе загамаілі! — шіха, насцярожана, Уладзімір Іосіфавіч пачаў крэху, а потым зноў працягнуў: — Дык што, мо? Спраўдзілі няма такога смельчача? А можа ўсё ж вольшчэ таго? Старшыня чакаў, што тут, нарэшце, узнімецца хто-небудзь са свіннара і перад усім сходам даець агоду. Ды дарма. Ён стаў, пазіраў у залу і дзівіўся. Людзі апускалі галовы, пераставалі шпатацца. «Ваніца... Адказніцы баіцца, — разважыў старшыня. — От мне шчэ...» Уладзімір Іосіфавіч хацеў зноў запітацца, але ў гэты момант пачуў шоргат адсутнятай лаякі. Ён глянуў у той бок і здзіўліўся. Устаў Рыгор Сыцько. «Пэўна, хоча пайсці са сходаў, — мігланула думка. — Бач, што надумаў! Калі няма ахвотнікаў, дык навошта прымушаць людзей?»

Старшыня хацеў бы сказаць пра гэта ўголас, але Рыгор Сыцько парасіў слова. — Мне дазвольце... свінней адкарміваць, — нясмела пачаў ён, пэўна, ад хвалявання. — Праўду кажу... А то чысто ж баішчэ? Калі ішчых адкарміваць па тыхчэ, дык чым мы горшыя? Няпраўда, здолее... Не лямкам штыты...

Аб гэтым стала вядома ў Літвінавічэй школе, дзе вучылася дзвучыца. Але ніхто з ёй не пагуварыў па шчырасці, не падаў добрае слова ці парад. Больш таго, завуц школы І. Якуш наміскаўся ў прысутнасці вучняў. — Вось вучыцца? У Напрэнькі. Закончыла школу і прымаздалася да царквы. Дзвучыце перадалі гэтыя балачыя наемшкі. Яна не раз іміжыла пагуварыць з былым сваім настаўнікам. Аднак пры сустрэчы ён перастаў нават адказваць на пытанняў. Ат усёго гэтага крыўда і горка рабілася ёй на сэрцы. І яна зноў і зноў адверала кіламетры ў царку. З Напрэнька я сустрэўся ў канцэлыры Руднінскага сельсо. Сюды я вылаўна прынялі на работу. Расказваючы аб сваім жыцці, дзвучыца ўвесь час збірае ў ражок хвосцік буйнага сляды. А ўсё мэта б быць інакі, каб да не чула паставіліся, прыдзілі яе го-ру, падтрымалі настайнікі, камсамольцы, знаёмыя, суседзі. Аня не апынулася б у руках царкоўнікаў.

Чалавек жыць адзін раз. І жыццё яго павіна быць напоўнена сапраўдным гарэнем, каб на кожным кроку ён адчуваў ілюзійную роднасць з Камуністычнай партыяй, з мільёнамі будучыню новага грамадства. Аднак, пры развіцці грамадства бывае, што некаторыя людзі збіваюцца з дарогі, губляюць арыенціроўку ў жыцці. І тут тожны з нас павінен рашуча сказаць: — Дай руку, таварышы! Ул. БАБКОУ.

Людзей бышам хто пацягнуў за языкі. Яны нахіляліся адзін да аднаго, аб чымсьці гаварылі, спрачаліся. Уладзімір Іосіфавіч хацеў перачкаць гэты вярхал, каб выказаць удзячнасць Рыгору, пажадаў яму поспеху. Але людзей нельга было суняць. Аб чым яны гаманілі, старшыня не мог зразумець, і сёў на сваё месца.

За новую справу Рыгор Сыцько ўзяўся гарача, з душою. Яму не хацелася, каб пра яго хто-небудзь гаварыў благае. Ды і тое, што побач прадавалі дзвучыты-даяркі, перад якімі ён не хацеў выглядаць бездапаможным, вымушала Сыцько рабіць усё з запалам. Рыгор Васільевіч раней за ўсіх з'яўляўся на ферму, рыхтаваў кармы, старанна даглядаў жывялоў. Праўда, у першыя дні не ўсё ў яго ладзілася, і тады ён прасіў дапамогі і парады ў калгаснага заатэхніка. Штодзень яго наведваў і сам старшыня. Уладзімір Іосіфавіч цікавіўся справамі, падбадзёрваў Рыгора, і калгаснік імкнуўся працаваць усё лепш і лепш.

У чырвоным кутку пры сустрэчах з даяркімі і ішчымі работнікамі фермы Рыгор Васільевіч трымаўся неак асобна, мала гаварыў з імі. Мо' таму, што было няёмка за тую кіну. Але і Люба Неспаўчы і ўсе астатнія дзвучыты нават і не думалі прыглядаць той выпадку. Ведалі, калгаснік зраўмеў сваю памылку, ды і паводзіны яго гаварылі пра гэта.

Цяпер Рыгор Васільевіч больш уважліва прыглядаўся да тых, хто ўключыўся ў саборніцтва за званне калектыву камуністычнай працы. Праз колькі дзён ён сам пачаў наведваць гурток па вывучэнню перадавога вопыту. І вось аднойчы, калі яны вярталіся пасля заняткаў дамоў, Люба Неспаўчы спытала: — Дзвучыты Рыгор, мо' і вы падасце заяву? У нас усё змагаюцца за званне калектыву камуністычнай працы.

Рыгор Васільевіч маўчаў, а Люба ўсё не хацела адступіць: — Дык як, га? — А потым абмыкава дадала. — Тым часам глядзіце самі...

З таго дня Рыгор Васільевіч усё больш пачаў задумвацца над тым, як яму быць. Выхадзіла, што сарод усяго калектыву ён нейкі адзінец. А чаму так выхадзіць? З-за сваіх перакананняў? Дык раней Сыцько глядзеў на ішчых ішчымі вачамі. А цяпер?

Нек Рыгор Васільевіч зайшоў у чырвоны куток, а там шум, гаман. Прислухаўся. Дзвучыты збіраліся ішч да Настасі Якуш-памагчы той па гаспадары. Вядома, ён быў цыжэкавата ўпраўляў і дома і на ферме. «Малады, правільна робіць», — хваліў у думках Сыцько дзвучыты.

А як яму быць? Вяртацца дамоў ці разам з імі пайсці да Яіко? Рыгор Васільевіч вагаўся. А калі жывялаводаў рушылі з чырвоная кутка, ён крычэ пастаяў шчыра, а потым рашуча расчыніў дзверы... Назатра Рыгор Васільевіч прынеў заяву. Ён прасіў таварышаў па рабоце лічыць і яго членам калектыву, які змагаецца за права звацца камуністычным.

Плёскаючы хвалі на прылічці. Я гляджу на раку, на родзінку вёску, і мне робіцца сумна: гэты раздзіўляе са сваякімі, знаёмымі. А ці лёгка гэта бывае? Асабліва, калі пачуць радасныя навіны, калі бачыш на ўчынках людзей зладзросны прыклад. Цудоўныя людзі цяпер на Палессі. Можна гарнарыцца імі!

В. ЧЫМІРКА.

У Мінску выступіў лаўраят Усеаюнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве Памірэкі ансамбль песні і танца. Мастацкі кіраўнік калектыву Алі Раманкулаў. У рэпертуары ансамбля тэатры, рускія, узбекскія, азербайджанскія творы, песні і танцы народаў Індыі, Цэйлона, Афганістана. На здымках вы бачыце салістку ансамбля Сайлон Зольшова і Памірэкі ансамбль песні і танца.

У літаратарай Польшчы

«БРОНЗАВАЯ БРАМА» ТАДЗУША БРЗЭЗЫ

Тадзш Брза, адзін з вядомых польскіх празаікаў, тры гады працаваў у Рыме ў якасці аташа па пытаных культуры. Ён меў магчымасць назіраць афіцыйнае і закуліснае жыццё цэнтры каталіцкай рэакцыі—Ватыкана. У выніку гэтых назіранняў і з'явілася «Бронзавая брама», твор, у якім неспраўдліва элементы публіцыстыкі і мастацкай прозы, дзёнікі і рэпартажу. Аўтар выкарыстаў дабрасты гутаркі з рознымі высокапаставленымі ватыканскімі асобамі, звернуўся да гістарычных дакументаў, перадаўчыя выданніў. Усё гэта дало Брзу магчымасць стварыць шырокае і каларытнае палітычнае і сацыяльнае выданне жыцця ў палісе Ватыкана.

Шчыра кажучы, нашы атэісты часта ішч крычэюць каталіцтвам у прэмерна агучным плане, абпіраючыся на ўсталяваныя факты, не ўлічваючы таго, што царкоўнікі лёгка і хутка прыстаювацца да новых абстаўінаў.

Каб паспяхова змагацца з ішчымі праціўнікамі — трэба ведаць яго. У гэтым сэнсе кніга Тадзша Брзы можа стаць каштоўным дапаможнікам у антырэлігійнай прапагандае — не толькі польскай, але і нашай. Аўтар дае ў рукі атэістам багаты фактычны матэрыял. Брза падкрэслівае, што Ватыкан — разгалінаваны і хітра прамаўляючая сістэма розных кантэргашы ў саміх аддаленых краінах. У 130 ватыканскіх навучальных устаноў рыхтуюцца навукай ворагі прагрэсу. Пала і яго акружэнне разумеюць, што ў век спадарожніку сярэднявечнага метады не дадуць жаданых вынікаў. Ватыкан цяпер спрабуе дастасавацца да рэалінасці і нават заіграваць з работнікамі. Ён назірае «святога патрона»... тэлебачанні і арганізуе чытанне каліе па... марксізму, давярэнны іх аднаму з нашчадкаў... дынастыі Габсбургаў. Каб дэзарыентаваць шырокі масы, царкоўнікі (напрыклад, кардынал Эргле) сывярдаюць, што камунізм трэба дапоўніць... рэлігіяй і г. д. Тадзш Брза выкрывае такія ўлоўкі «нашчадкаў святога Патра». На шматлікіх прыкладах ён паказвае, што Ватыкан — вораг народаў, цывілізацыі. Гэта яго паслугачы атруцілі апошні дні жыцця вядомага пісьменніка К. Малаяляра, забаранілі адзін з лепшых яго твораў. Гэта яны жорстка расправіліся са школьнікамі з горада Фермі, якія ў час гульні выпадкова разбілі распяцце.

Хоць «Бронзавая брама» напісана ў жанры дзёнікі, асобныя яе мясціны чытаюцца, як выдатная мастацкая проза. З асаблівым хваляваннем раскавае аўтар пра лёс дзвух маладажонаў — Ларыяны Нунціяні і Маура Беландзі. Епіскап Фірдалі з г. Прага пачаў іх праследваць толькі за тое, што яны адмовіліся выночыцца ў касцёле. Клерыкальны друк пачаў асіваць маладажонаў празію. У выніку Беландзі, змагаў супраціўлення, быў дэведзены да паралошу. Каларытна напісаны таксама старонкі пра смерць папы Пія XII і тую закулісную барацьбу, якая разгарэлася вакол выбарана новага папы. З эдак іроніяй Брза гаворыць пра вылодка і самадурна Пія XII і яго акружэнне, у якім былі прайдзшы, накіталт шарлатана Балеары—Лізі.

Услед за «Бронзавай брамай», якую польскі друк прызаў адной з лепшых кніг 1960 г., Брза напісаў раман «Установа». У ім таксама паказана жыццё Ватыкана, але ўжо ў іншым плане. Абедзве кнігі Брзы варты увагі нашых выдавецтваў, нашага чытача.

НОВАЯ ПЕСА Л. КРУЧОУСКАГА

Не паспелі яшчэ зашкінуць спрэчкі вакол п'есы «Першы дзень свабоды», як аўтар, выдатны польскі празаік і драматург Леан Кручоўскі выступіў з новым творам «Смерць губернатара». Гэтая драма паставлена на сцэне польскага тэатра ў Варшаве і атрымала высокую ацэнку.

У новай п'есе Л. Кручоўскі ставіць і вырашае праблему ўдэм. Усёй сістэмай вобразаў аўтар сывярдае, што калі ўлада накіравана супраць народа, яе прадстаўніца немінуча накіе смерць і фізічная і маральная. Хоць у першым акце губернатар ішч ўсцясны, хоць ён ішч можа адным узмахам насюці загадаць сваім салдатам, каб ты расчалі расстраў дэманстрантаў, — лёс яго ўжо дадома прадвызначаны судом народа. Губернатар, як і ўлада, якую ён прадстаўляе, павінен заігнуць. Ён гэта адчувае і таму з боязно пазірае на вокны палаца, за якімі — яго ворагі, народныя месцішчы. Гняны страхам, а таксама жадаючы часткова загладзіць сваю віну, губернатар ідзе ў турму, дзе знаходзіцца палітычны вязень, які заўтра будзе пакараны смерцю, і прываюе яму памяншыя вопраткай. Вязень выкарыстаў гэтую магчымасць, але пры выхадзе з турмы быў прыняты за спраўданага губернатара і забіты бомбаю. Пакараны смерцю і губернатар.

Хоць п'еса мае трагічны канец, увогуле яна гучыць аптымістычна. Губернатару не ўдалося ідзіна зламаць вязня. Апошні выкарыстаў магчымасць уцячы на тэму, што баяўся за сваё жыццё, а таму, што хацеў прадоўжыць рэвалюцыйную барацьбу. Трэба адзначыць, што Кручоўскі ставіць праблему ўдэм ў самым агучным плане. У п'есе няма канкрэтна-гістарычнага абстаўкі. Падзеі творы могуць адбывацца ўсюды, дзе толькі існавала ці існуе антынародная ўлада. І ў гэтай абстрактнасці — адзін з недахопаў п'есы.

З'ЕЗД ПАЧЫНАЮЧЫХ ПІСЬМЕННІКАУ

Надаюна ў Лодзі адбыўся другі агульнапольскі з'езд членаў завоганага клуба моладзі, які існуе пры Галоўным упраўленні Саюза сельскай моладзі. Творы членаў гэтага клуба пераважна арукуюцца ў перыядычных выданнях «Зарыва» і «Новая вёска».

ПЕРАВІДААННЕ ТВОРАУ ГАМУЛІЦКАГА

Творчая спадчына Віктара Гамуліцкага (1858—1919) убула значную цікавасць для беларускага чытача. Гэта ён 11 ліпеня 1908 г. ў варшаўскім часопісе «Тыгоднік ілюстраванага змясціў верш «На Белай Русі», а ў 1919 г. выпусціў зборнік «На беларускіх ралогох». У вершы «На Белай Русі» паэт апісаў беларускія палі, на якіх жылі сунны ішчыны, беларускія хаты, у якіх сунна граюць скрыпкі. Пад саланымі стыхамі жыўчы шікі і добрыя сляды. Родка яны ўсмехаюцца, але затое маюць нязломную волю Іны гавораць на мове, якая знішчэ песьні жаранка ўсоды, «дзе славянскія жадарныя слова». А ў беларускай песті нываў скаргі ішчыны, легенды старадаўняй курганноў. Аўтар звяртаецца да беларускага народа са словамі веры ў тое, што хутка «заціхнуць бурні» і тады «у памяць беларускіх згодным хорам» завішчэ славянскія згодным хорам» завішчэ беларуска мовы.

У канцы мінулага года варшаўскае выдавецтва «РІВ» перавыдала «Выбраныя вершы» В. Гамуліцкага пад рэдакцыяй Паўла Пелтуса. Польскі друк адзначае, што выдавецтва тым самым зрабіла карнісную справу, бо Гамуліцкі доўгі час быў незаслужана забыты А між тым, у другой палавіне XIX ст. ён быў паслядоўным праджаўляльнікам романтичных традыцый, увёў у польскую паэзію гарадскі пейзаж, па-магестэрску шліфаваў форму сваіх твораў.

А. РАСОЛСКІ.

ДАЙ РУКУ, ТАВАРЫШ!

Прыхільна сустраў Мікалая сам'я, сабры і знаёмыя. Яго прынялі ў вількі, моцны калектыв Мінскага аўтазавода. Працуе Мікалай Марозаў завальчыкам у лінейным цэху. У яго з'явіліся чужыя сабры на працы, паважаны на заводзе людзі: старшы майстар плавільнага участка шэрага чыгуны Павел Сайкевіч, брыгадзір завалкі Вечаслаў Бірула, завальчык Міхаіл Спірыдовіч. Усе добра ведалі, што наічот прышоў з турмы. Але ніхто і словам не напамінуў яму мінулае. Таварышы даяраюць Мікалаю, як раўнапраўнаму члену калектыву. І ён понашчо апраўдавае іх давер'е.

Мікалай зрабіў памылку, і калі да яго адступіцца, хто ведае, што можа стаць з чалавекам. Таварышы падшылі да яго з адкрытым сэрцам, бо верылі ў Мікалая. Ведалі, што толькі праца, толькі сіла калектыву дапамогуць чалавеку знайсці сваё месца ў жыцці.

Такія прыклады не адзінаковы. Своечасова дапамагчы чалавеку, накіраваць яго на правільны шлях—стала законам нашага грамадства. Уладзімір Ракавец з гарадскага пасёлка Крупкі Мінскай вобласці летас вярнуўся з турмы. Калі ён з'явіўся працівацца, яго паклікаў да сябе начальнік раённага аддзела міліцыі маёр Аляксей Ізанавіч Хлапкоў.

— Як хутка час бяжыць. Я акулды насіць стаў, а ты паласеў. Як жыць далей будзеш? — Глянуў ён хлопцу ў вочы. — Работу шукаць трэба. — На прамакомбінат пойдзеш? — Не вольмучыць. — Ды я ўжо лямовіўся! Уладзімір не ведаў, як і дзякаваць маёру. Так і пайшоў, усё думаючы аб добрым чалавеку. Але па дарозе на прамакомбінат сумеўся: як жа паставіцца на рабоце? Непакінула цёмнае мінулае. Не ведаў Уладзімір, што і тут аб ім паклапаціліся. Сустрэў сакратар партыйнай арганізацыі Алег Лазаравіч Гейман. Адвёў ён Ракаўца ў старэйшы цэх і сказаў: — Ну, хлопца, вось тут і будзеш працаваць.

Прыкладна праз месяц Уладзімір заірыўся да партора:

«Зоркі савецкага балета» Так называлася канцэртная праграма, з якой выступіла група артыстаў савецкага балета ў гарадскім Туршы. У склад гастрольнай групы уваходзілі прадстаўнікі Масквы, Кіева, Ленінграда, Рыгі і Мінска. Беларускае харэаграфічнае мастацтва ў Туршы прадстаўлялі народная артыстка БССР Л. Раманавіч і заслужаны артыст рэспублікі В. Міронаў. У канцэрце яны выконвалі аднаго Васіля і Надзійні і балета В. Залатарова «Жыць-вядзець», «Рускі дуга» і балета «Казна пра мёртваму царзуну і сем асілкаў» А. Лядова і харэаграфічнай малянкай на музыку Э. Грыга «Вісма».

Канцэртны савецкіх балетных артыстаў адбыўся ў Анкары. Сямімісячным канцэртам выступілі мастыры савецкага балетага мастацтва для студэнтаў Літвінскага ўніверсітэта г. ЮРЭС.

Ленінград. У бліжэйшы час у Парыжы, а затым у Лондане адбудуцца гастролі балета тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава. Зарубежныя гледачы убачыць балеты П. Чайкоўскага «Лебядзінае возера» і «Спячача прыгажуня», С. Пракоф'ева «Каменная кветка», А. Адана «Жызьель», «Шпелініну» на музыку з твораў Ф. Шапена, а таксама вялікую канцэртную праграму. На здымку: сцэна з балета «Спячача прыгажуня». У цэнтры ф. Сірні—артыстка І. Бахнава. Фота П. Фядотава. Фотэхроніка ТАСС.

Аб гэтым стала вядома ў Літвінавічэй школе, дзе вучылася дзвучыца. Але ніхто з ёй не пагуварыў па шчырасці, не падаў добрае слова ці парад. Больш таго, завуц школы І. Якуш наміскаўся ў прысутнасці вучняў. — Вось вучыцца? У Напрэнькі. Закончыла школу і прымаздалася да царквы. Дзвучыце перадалі гэтыя балачыя наемшкі. Яна не раз іміжыла пагуварыць з былым сваім настаўнікам. Аднак пры сустрэчы ён перастаў нават адказваць на пытанняў. Ат усёго гэтага крыўда і горка рабілася ёй на сэрцы. І яна зноў і зноў адверала кіламетры ў царку. З Напрэнька я сустрэўся ў канцэлыры Руднінскага сельсо. Сюды я вылаўна прынялі на работу. Расказваючы аб сваім жыцці, дзвучыца ўвесь час збірае ў ражок хвосцік буйнага сляды. А ўсё мэта б быць інакі, каб да не чула паставіліся, прыдзілі яе го-ру, падтрымалі настайнікі, камсамольцы, знаёмыя, суседзі. Аня не апынулася б у руках царкоўнікаў.

Чалавек жыць адзін раз. І жыццё яго павіна быць напоўнена сапраўдным гарэнем, каб на кожным кроку ён адчуваў ілюзійную роднасць з Камуністычнай партыяй, з мільёнамі будучыню новага грамадства. Аднак, пры развіцці грамадства бывае, што некаторыя людзі збіваюцца з дарогі, губляюць арыенціроўку ў жыцці. І тут тожны з нас павінен рашуча сказаць: — Дай руку, таварышы!

Ул. БАБКОУ.

Аб гэтым стала вядома ў Літвінавічэй школе, дзе вучылася дзвучыца. Але ніхто з ёй не пагуварыў па шчырасці, не падаў добрае слова ці парад. Больш таго, завуц школы І. Якуш наміскаўся ў прысутнасці вучняў. — Вось вучыцца? У Напрэнькі. Закончыла школу і прымаздалася да царквы. Дзвучыце перадалі гэтыя балачыя наемшкі. Яна не раз іміжыла пагуварыць з былым сваім настаўнікам. Аднак пры сустрэчы ён перастаў нават адказваць на пытанняў. Ат усёго гэтага крыўда і горка рабілася ёй на сэрцы. І яна зноў і зноў адверала кіламетры ў царку. З Напрэнька я сустрэўся ў канцэлыры Руднінскага сельсо. Сюды я вылаўна прынялі на работу. Расказваючы аб сваім жыцці, дзвучыца ўвесь час збірае ў ражок хвосцік буйнага сляды. А ўсё мэта б быць інакі, каб да не чула паставіліся, прыдзілі яе го-ру, падтрымалі настайнікі, камсамольцы, знаёмыя, суседзі. Аня не апынулася б у руках царкоўнікаў.

Чалавек жыць адзін раз. І жыццё яго павіна быць напоўнена сапраўдным гарэнем, каб на кожным кроку ён адчуваў ілюзійную роднасць з Камуністычнай партыяй, з мільёнамі будучыню новага грамадства. Аднак, пры развіцці грамадства бывае, што некаторыя людзі збіваюцца з дарогі, губляюць арыенціроўку ў жыцці. І тут тожны з нас павінен рашуча сказаць: — Дай руку, таварышы!

Ул. БАБКОУ.

Аб гэтым стала вядома ў Літвінавічэй школе, дзе вучылася дзвучыца. Але ніхто з ёй не пагуварыў па шчырасці, не падаў добрае слова ці парад. Больш таго, завуц школы І. Якуш наміскаўся ў прысутнасці вучняў. — Вось вучыцца? У Напрэнькі. Закончыла школу і прымаздалася да царквы. Дзвучыце перадалі гэтыя балачыя наемшкі. Яна не раз іміжыла пагуварыць з былым сваім настаўнікам. Аднак пры сустрэчы ён перастаў нават адказваць на пытанняў. Ат усёго гэтага крыўда і горка рабілася ёй на сэрцы. І яна зноў і зноў адверала кіламетры ў царку. З Напрэнька я сустрэўся ў канцэлыры Руднінскага сельсо. Сюды я вылаўна прынялі на работу. Расказваючы аб сваім жыцці, дзвучыца ўвесь час збірае ў ражок хвосцік буйнага сляды